

KEVANIK

Esi

Ahas

Franz Stuck

Valvur

Franz Stuck, saksa maaliija, sündis a. 1863. Varakult õppis ta antiikaja kunsti ihallema ja ta noorusea sõbrad olid Itaalia renessansi suurmeistrid. Keskkooli lõpetand, töötas ta algul kunst-käsitöökoolis, kus küpses tubliks joonistajaks; pärast õppis ta kunsti akadeemias.

Ta õpetajaks oli meister **Böcklin**, kellelt ta omandas selle küllased värvid ja erilise poolehoiu meelekujutuslikele olenditele; kentauridelle, faunidelle, metshaldjastelle ja vesineidistelle, kes maitsevad ürglooduse suurt vabadust.

Stucki kunst ongi elurõõmus, keevavereline ja ülemeelik kunst. Ent selle algul seisab ingel tulimõõgaga — „Valvur“. Ning on, nagu tahaks ta ütelda igale elluastuvalle noorurille: *«Pea end silmas! Tunne iseennast! Ole valvel enda suhtes! Kostku valvaja valvuri samm ööd kui päevad su elu kindlustuse ees! Ärgu see vaht olgu nende koerte sarnane, kes ei oska haukuda ega purra või kes saba liputavad iga meelituse puhul. Olgu ta äraostmatu ja hiiidku sulle endale: Seisa! Läbipääs keelatud!»*

(Charles Wagner).

Edl

AHJS

Noorsoo enesekasvatuse ja elureformi ajakiri.

Nõ 6.

I aastakäik.

1924.

Helveetsias on kauniks kombeks, et iga aasta maa vabanemise mälestuseks süüdetakse leegitsevad tuled mägiharjadel — vabadustuled.

Kes enese üle võidu saand, kes valitseb omi tunge, selle silmist särab uus tuli ja valgustab kogu ta olemust — vabadustuli.

Fr. W. Foerster.

SELMA LAGERLÖF.

Jõulukülaline.

Väike Ruster kirjutas ümber noote ja puhkus vilet. Omal ajal kuulus ta Ekeby kavaleeride kildkunda. Aga raske ajad saabusid talle, kui vana majoriproua suri ja kavaleeride salk hajus¹⁾. Sest ta oli sünnipäralt vaeserahva lapsi, kodutu ja perekunnatu nagu jänes.

Nüüd polnud tal enam ei hobust ega vankrit, polnud enam ei kasukat ega punaviirulist kastikest suuruse²⁾ jaoks. Ta matkas³⁾ jalgsi majast maija ja kandis kogu oma varandust siniruudulisse

taskurätti köidetult kaasas. Õhukese kuue nõõpis ta kurguni kinni — kas tal särk ja vest seljas, polnud ju kellegi asi — ja kuuetaskus oli ta hinnalisim omandus: lahti kruvitud vile, lopergune napsipudel ja noodisulg.

Ruster oli elukutselt noodikirjutaja. Ia. Ent märgiline¹⁾ oli see, et Värmlandis viimseil aastatel muusikaharrastus ikka vähenes ja kahanes. Gitarr räbal-dund siidilindiga ja küürakas metsasarv pleekind tutude ja pehkind nõõridega viidi kolikambrisse ning pikal, rautetud

1) hajuma — laiall minema, koost ära, lahku minema.

2) suurus (II välde) — eine, pruukost.

3) matkama — rändama.

1) märgiline — tähelepanu äratav, imelik, iseäraline.

viulikastil lebas tolm sõrmpaksu kihina. Loomulik oli, et mida vähem väike Ruster vilega ja noodisulega tegeles, seda enam käsitses¹⁾ ta napsipudelit. Lõppeks sai tast suur joomar. Päril kahju oli väiksest Rusterist.

Mõisates, kus teda veelgi koheldi endisaegse tutvana, valitses hädaldamine ta tulles ja rõõm ta minnes. Sest ta lehkas viinast ja kasimatusest ja kõneles purjuspäi mittekohaseid jutte. Ta võõruskäigud olid mõisatelle vitsaks ja ristiks.

Oli viimane jõulueelne nädal, kui Ruster ootamatult tuli Lõfdalla, suure viilimängija Liljekrona kodukohta. Kõigi käed olid täis kiireid toimetusi. Rustergi nõudis tööd ja sai noote ümberkirjutamiseks.

„Oleksid ta parem jalamaid edesi saatnud“ — kaebas Liljekrona naine, „nüüd venitab ta siinoleku pikale, tahab ehk jõuluõhtugi meil veeta.“

„Kuskil peab ta ju olema“ vastas Liljekrona. Ja ta võõrustas Rusterit ega vihjand²⁾ ainsama sõnagagi äraminekulle. Aga külaline oli temalegi tüütu, kuigi ta seda ei lasknud märgata, sest vana tutvus ja lahkus võõra vastu olid talle pühaks kombeks.

Liljekrona kodu oldi juba kolme nädala jooksul valmistatud jõulupüha vastu. Oldi elatud kitsikuses ja kiirus, oldi valvatud rasvaküünlate- ja peeruvalgel punaseks silmad, külmetatud aidas liha soolates kangeks jalad ja pesuköögis õllepõhja pannes kondiks käed. Kuid kõik tehti nurisemata. Sest teati: kui ettevalmistused lõppend ja jõuluõhtu käes, siis pidi tulema sügav rahu; siis pidi naer ja nali ja riim sujuma³⁾ huultelt, siis pidid kerged jalad tõusma ringtantsuks ümber jõulupuu. Ja kõik pidid üksteisele olema hääd, nii hääd.

Et aga Ruster tuli, leidis Lõfdala majaskund, et jõulurõõm oli rikutud. Mängumehe ilmumine manas⁴⁾ majamandas hirmutunde; sest ta mõtles:

1) käsitsema — käte abil tarvitama, kätega katsuma.

2) vihjama [-jata] — kaudselt märku andma, mõistma andma.

3) sujuma — libedasti, ladusasti libisema, voolama

4) manama — (nõiduse väel) esile kutsuma,

kui too ja Liljekrona hakkavad arutama mälestusi, kes teab, ehk sütib suures viilimängijas uuesti tuline kunstnikuveri, nii et ta loobub kodust ja andub uutele rännakutele paigast paika.

Sedasama pelgas peregi. Sest kõik ihailesid majajasa. Mida tema kõik pakkuda ei võind! Kui kirkaks tegi ta kodu, liiati veel suurel pühal. Siis ei istund ta polsterdetud pinkidel ega kiiktoolis, vaid valgeks hõveldetud kõrgel istmel koldenurgas. Ta jutustas ja mängis vaheldamisii. Kullendavaks, ilusaks ja uhkeks muutus elu selle ainulise¹⁾ hinge kajastusel. Seepärast armastasid nad teda, nii nagu nad armastasid jõulusid, rõõmu ja kevadpäikest. Ent kui nüüd Ruster tuli, oli nende jõulurõõmul lõpp. Nad olid endid asjata vaevand. Oli ülekohtune, et see joomar pidi istuma kaetud jõululaua taha jumalakartlikus majas ja rikkuma kõigi jõulutunde.

Jõululaupäeva hommikul lõpetas Ruster noodikirjutamise ja poetas pool kogemata paar sõna äraminekest, olgugi, et ta tõeline kavatsus oli jääda. Liljekrona, keda oli valdand üldine pahameel, vastas ükskõikselt, et parem oleks, kui Ruster jääks, kus ta on.

Kuid väike Ruster oli uhke ja haavus kergesti. Ta raputas musta kunstnikulakka, mis lehviva pilvena kattis ta pääd. Mis Liljekrona õieti mõtlevat? Kas ta peaks jääma, sest et tal pole, kuhu minna? Ah, mõtelgu ometi, kuis teda oodeti naaberkihelkunnas. Võõraste toad on köetud, tere-tulemast-pärjad on ukse piitadel. Ei, tal on rutt! Ei, ta vaid ei tea kuhu sõita kõigepäält!

„Jumal hoidku“ ütles Liljekrona — „aga siis sõida.“

Nii jäigi. Pärast lõunasööki laenas väike Ruster hobuse, saani, kasuka ja karunaha jalakatteks. Lõfdala sulane pidi ta viima järgmisse mõisa ja tagasi ruttama, sest ilm ähvardas lumitusuga.

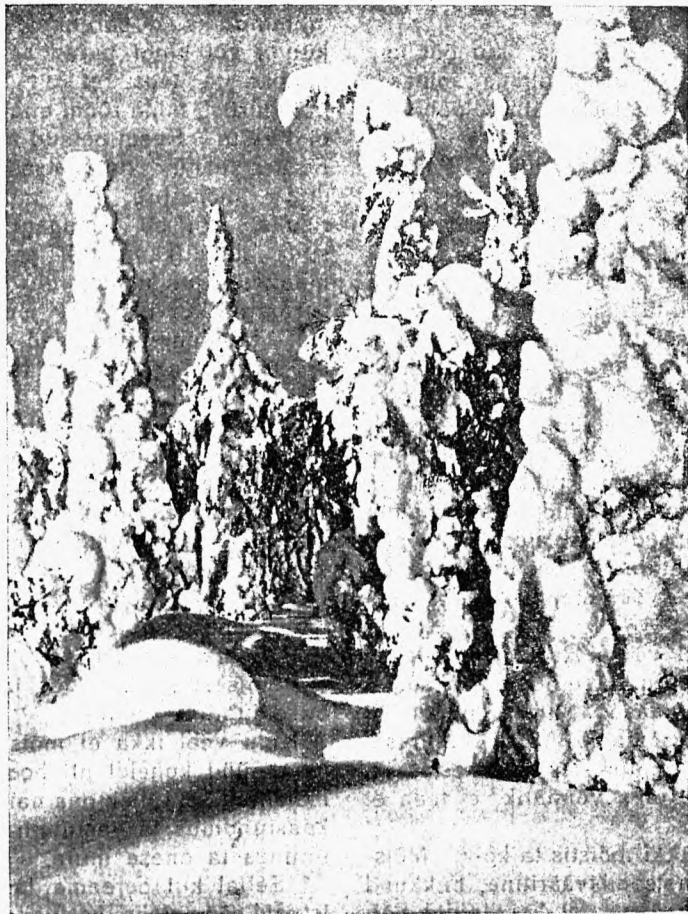
Keegi ei uskund, et Rusteri kuskil oodeti. Aga nad vabanesid tast meeldi ega varjandki omi mõtteid üksühe eest. „Ta ise ju tahtis minna“ ütlesid nad. „Ja nüüd“ — mõtlesid nad, „tahame olla südamest rõõmsad.“

1) ainuline — ainulaadne, omapärane.

Aga, ennäe, kõik vedas viltu. Kui nad jõuluõhtu esimesel lambivalge-tunnil söömasaali kogunesid teed jooma ja tantsima, oli Liljekrona vaiki ja tusane. Ta ei maitsend teed, ta ei istund muinas-

naine nuttis, tüdrukud sõnelesid. Oli saabund kurb jõuluõhtu. Äkki meeldus Liljekronale, et värbudelle oli unustatud püstitada viljavihu jõuluroaks. Ta tegi naistele kibedaid etteheiteid nende süda-

Koguteosest „Soome“.

Mets talvehtes.

jutu pingile, viiul oli häälest ära, ta ei mäletand ainustki polkat. Kes mängida ja tantsida tahtis, tehku seda temata.

Majaema vaatas rahutult, lapsed olid kurvad. Majas läks kõik pahurpidi. Saabus nukker jõuluõhtu.

Köögis kõrbes tangupuder põhja, jõuluküünlad virasid tuhmilt, koldes suitsesid halud, tuul puhkus kibedat külma tubadesse. Sulane, kes Rusterit küütima pidi, ei tulnud ega tulnud. Sulase-

metuse ja vanade kauniste kommete hülgamise¹⁾ pärast. Aga nad mõistsid küll, et südametunnistus tedagi vaevas, et ta oli kodutu mehe saatnud maanteile pühal õhtul.

Ning Liljekrona lukustus oma töötuppa ja suur viulimängija kaebas kohtusse enese ja oma kodurahva. Ses

1) hülgama [-ljata] — maha jätma, kõlbmatuna ära põlgama.

mängus kuuldus põlgus ja pilge, igatsus, kaebus ja torm.

„Igatsen suurt ja vaba ja hääd!“ karjus viiul. „Igatsen suurmeelsust ja õiglust ja ilu! Igapäeva inimesed, maja-orjad! tahtsite siduda mind, aga peate ümbervalama ahelad, need mind enam ei pea!“ Kui ta naine neid helisid kuulis, ütles ta eneses:

„Homme läheb ta ära, kui õöl ime ei sünni. Me ebasõbralikus solvas¹⁾ teda. Ja me halastamatus lööb me eneste südant.“

Sellal eksles Ruster tuisus. Ta peatus ühe ja teise elamu läve ees ning küsis, kas talle ei leiduks tööd. Aga kuskil ei tahetud teda. Isegi tuppa soendama ei kutsutud. Siin oli maja külalisi kubinal täis, sääl ehtis end pere-rahvas kirikusõidule. „Vaata naabrite juure,“ öeldi igalpool. Kuigi Ruster tohtis tulla ja paaril argipäeval tülinaks olla, siis ometi mitte jõuluõhtul. Aastas on üksainus pühaöö, see on lastele heledaks unistuseks kogu pikk sügis läbi. Ja ega teda ometi võidud istuma panna lauda, kus lapsedki istusid. Mis pidi siis temaga tehtama? Teenijatetuba oli liiaks halb ja võõrastetuba liiaks häa ta jaoks.

Nii sõitiski väike Ruster piitsutatavas tuisus. Ta märg habe hilbendas sügisrohuna, ta ähmasid silmad punetasid lõikavast tuulest ja viinaaur haihtus²⁾ ta pääs. Ta mõtiskeles ja imestas — oli's võimalik, oli's võimalik, et teda ei võetud vastu?

Kuid siis äkki mõistis ta kõik. Mõistis, et oli kahetsemisvääriline, hukkund inimloom, ja mõistis, et kõik pidid põlgama teda. „Olen otsas“ — ütles. „On lõpp noodikirjutamisel ja vilemängul. Kellelegi pole mind vaja, keegi ei halasta mu pääle.“

Lumituisk mängis ja mässas; see pillutas lumipilvi ja ajas hangesid kokku. See embas³⁾ pikki puid, tõi helbeid taevast ja paiskas kuristikku.

1) solvama [-ata] — sõnadega või tegudega haavama.

2) haihtuma — õhku laiali minema, ära õhkuma.

3) embama [emmata] — ümbert kinni võtma, kaisutama.

„Nii see on, nii see on“, eietas mõtteid vaene Ruster. Ta ei küsitlend enam sulast: „kuhu sõidad? Kuhu viid mu?“ Talle tundus, see sõit oli juba säälpool surmariigi piiriposte.

Väike Ruster ei lammutand¹⁾ ühtki savijumalat sel sõidul. Ta ei neednud ei kavaleerielu ega vilemängu; ta ei mõtelnud ka, et parem oleks olnud maad künda või kingi parandada. Aga seda kaebas ta taga, et oli nüüd katkine mänguriist, mida rõõm enam eales, eales ei tarvita. Keegi polnud ses süüdi; sest Ruster teadis: kui metsasarv lõhkeb ja gitarr mõrastub, siis muutuvad need risuks. Nii oli temagagi lugu. Ning suur alandlikkus tuli ja painutas ta maani; suur mõistmine tuli ja tegi ta surmani kurvaks sel jõuluõhtul. Ah ja! Muidugi hukutavad nälg ja külm ta, sest midagi polnud ta õppind ning sõpru polnud tal . . .

Sääl peatus saan, Rusteri ümber löi valgeks, kuuldusid sõbralikud hääled, hüüti tere-tulemast. Ruster tallutati tuppa, kasukas võeti seljast, soojad käed pigistasid ta kangeid sõrmi, talle valati kuuma teed . . .

See kõik tõusis uimana ta pähe. Kulus aega, enne kui ta taipas²⁾, et oli jälle Lõfdalas, et sulasel oli küllalt saand ekslemisest tuiskand teel ja ta väsind hobuse juhtind koduõue.

Kuid veel ikka ei mõistnud ta, miks teda nüüd koheldi nii hoopis teisiti. Ei mõistnud, et Liljekrona naises oli ärkand kaastundmus ta vastu nii suur, et sesse ununes ta enese mure.

Sellal kui pereema, lapsed ja Ruster istusid sõõmatoas, kestus Liljekrona metsik mäng. Tema ei teadnud vilepuhuja saabumisest midagi.

„Te kuulete, Ruster,“ algas Liljekrona naine, „Liljekrona ei tee kogu õhtu muud kui mängib. Mina aga peaksin toidu eest muretsema ja lauda katma. Lapsed jäävad üksi. Te peate väikeste järele vaatama, Ruster.“

Lastega polnud väiksel Rusteril eales kokkupuudet olnud. Lapsi polnud ju

1) lammutama — koost lõhkuma, varistama, purustama.

2) taipama [-bata] — aru saama, mõistma, märkama.

kavaleeride ühiselamus, sõduritelgis, võõrastemajas ega maanteel. Lapsi häbenes Ruster peaaegu, ta ei teadnud, kuis nendega olla ehk mis nendega kõnelda. Seepärast võttis ta vile välja ja nad klõbistasid vile klappidega. Need olid nelja- ja kuueaastased poisikesed. See oli nende esimene viletund ja see tegi neile palju lõbu. Nad tahtsid meeldi teada, mis A ja C need olid, mida mängiti. Ruster joonistas paberille paar suurt nooti.

„Ah ei,“ vaidlesid poisikesed, „see pole ometi õige!“ Ning nad jooksid ja tõid oma tuluue kukeaabitsa Rusterille.

Siis katsuti pisimehi tähetundmises. Nad mõistsid ja ei mõistnud. Ruster aga sattus hoogu. Kummalegi põlvele tõstis ta poisi ja hakkas neid õpetama. Liljekrona naine käis sisse ja välja ja imestas aina. See oli mäng ja lapsed naersid kogu aja, aga nad õppisid seejuures, ja, nad õppisid.

Aga Rusteri enese pääs undas¹⁾ alles tuisuilm. Siin oli nii valge ja hää, kuid tema elu oli siiski otsas. Oli kulund, pidi seeki heidetama... Ta kattis silmad kätega ja nuttis.

Liljekrona naine aga tuli ja pani käe ta õlale.

„Ruster,“ ütles ta tõsiselt, „veel pole kõik kadund, Ruster!“

„Ometi“ nuuksus vilepuhuja.

„Vaadake, nagu tänagi õhtul väikestega istuda, see oleks midagi teie jaoks. Ja kui te võtaksite enese hooliks lastele lugemist ja kirjutamist õpetada, võiksite jääda meile, n e n d e õpetajana. Vaadake neid, Ruster!“

Ta asetaski mõlemad poisikesed Rusteri ette. See vaatas pilusilmil üles,

nagu vaataks ta päikesesse. Ta tuhmund silmle oli valus vaadata laste omisses, mis selged ja süütud olid.

„Vaadake neid,“ kordas ema.

„Ma ei julge,“ luksus Ruster, see oli talle otsekui puhastustuleks, avameelsete lastesilmade kaudu vaadata nende kirkasse hinge.

Siis naeris Liljekrona naine heledalt ja rõõmsalt.

„Sellega harjute, Ruster. Peate jääma õpetajana me maija, on kindel.“

Liljekrona kuulis naise heledat naeru ja tuli vaatama.

„Mis nüüd?“ — küsis ta ja silmas Rusterit.

„Ruster on tulnud,“ vastas küsiti. „Ma palusin ta me pisimeeste õpetajaks.“

Liljekrona ebales¹⁾.

„Usaldad sa siis?“ küsis ta, „kas sa siis usaldad? Ruster muidugi lubas, ealgi enam...“

„Ei“ — kostis naine, „Ruster pole veel midagi luband. Aga on loomulik, et ta peab hoiduma paljustki, kui ta tahab vaadata väikeste laste silmadesse igapäev. Kui nüüd jõulud poleks, ei oleks minagi julgend. Aga kui armas Jumal läkitas meile patustelle lapsukese, kes ta enese poeg on, miks ei peaks minagi lubama, et minu väikesed lapsed päästavad inimese.“

Liljekrona ei vastand. Aga ta nägu helkis, nagu ikka, kui ta midagi kaunist kuulis. Siis suudles ta naise kätt, vagalt nagu laps, kes andeks palub.

Ning neist said ilusad pühad Liljekrona kodus.

Kogust „Nägematud sidemed“
tõlkind Eeva Pälluri.

FR. W. FOERSTER.

Milleks vajame enesevalitsemist?

Enesevalitsemine on kuiv sõna. Noortel on selle juures tunne nagu tulisel hobusel, keda nahast ohjad tagasi hoiab. Või nagu inimesel, kes jänus pulbitseva allika ääres seisab ja juua

ei tohi. Enesevalitsemine — see kõlab nagu kibe rohi, mida täiskasvanud lastele ette kirjutavad. Tahan teile nüüd ometi vastupidist näidata. Nimelt: kui

1) undama [-unnata] — tumedasti uluma,

1) ebalesa [-lda] — kahtlema, kahtlulustama.

täiskasvanuid üldse ei oleks ja lapsed üksi ühel suurel saarel elaksid, — ja kuskil poleks õpetajat näha — leiaksid nad peagi, et enesevalitsemine on üks suurimaid elu väärtusi. Inimesed võivad elada ilma raudteeta, telefonita, gaasiahjuta ja elektrivalgusega — kuid mitte ilma enesevalitsemiseta.

Kujutlege, te olete kõik laevaõnnetuse läbielanud, olete end Robinsonina üksikulle saarele päästnud ning peate nüüd koos endile elamu¹⁾ ehitama, nagu metslased, ja ühiselt toidu eest hoolitsema. Usute, et sääraseks elamuehitamiseks ainult puid, kive ja tugevaid käsi vaja? Ei — et end igaüks valitseda võib, see on tähtsam kui kõik need asjad. Miks küll? Sest et muidu kõik juba poole tunni pärast tülitseks laiali jookseksid. Inimeste ühiselus on enesevalitsemist just samuti tarvis, nagu taeva tähtedele nende liikumisseadust: kui taeval iga täht pääsukesena ringleks²⁾, lamaks varsti kõik varemtes. Tähtedel on see paremus, et nad oma õiget teed ise ei tarvitse otsida — kuna inimesed enamasti alles paljude kokkupõrgete järele õpivad, oma liikumistes seda arvestama, et nad maailmas üksi pole — ja mõnigi, kes seda ei taha õpida, saab kokkupõrgetes niivõrd vigastatud, et ta üldse enam edesi ei jõua.

Seepärast räägime siin selle asja üle, et te leiaks õige tee enne, kui tulevad suured kokkupõrked, millede juures ei teata, kas tervelt pääsetakse.

Olete juba kuulnud loodusloos, kuidas loomariigis ja taimedeilmas kõik need hukuvad, kes pole kohanend endi ümbrusele ja endi toidule, ja ainult niisugused jäävad, kes kõige paremini on varustatud kõigi tarvilikkude elunditega. Kujutlege, et lõvi on sinine kollase asemel, siis nähtaks teda kõrbes juba kaugel ja ta ei võiks ühelegi metsloomale tähelepanemata lähineda. Oleks lõoke punane, siis ei võiks ta üle põllu jooksta ilma et röövlinnud teda kohe silmaks. Isegi lindude munad on ümbrusele kohandatud. Või mõtelge röövlindude

fmeteravaid silmi. Segaste silmadega röövlind sureks varsti nälga.

Inimühiskunnas on ka niisugust kohanemist. Mis lõville hambad, röövlinnule silmad, linnule tiivad, seda on inimesele enesevalitsemine. Kel seda võimet pole, see hakkub inimkunnas — täpselt nii nagu igaüks vees põhja vajub, kes ei oska ujuda. Muidugi pole inimühiskund nii vali kui loodus. Kel liig vähe enesevalitsemist, seda ei lasta kohe langeda. Püütakse teda veel kasvatadagi. Ta saadetakse parandusmaja või pensiooni kurja õpetaja juure, ja kui ta täiskasvand on, omatakse ka veel palju kannatust temaga — kuid tõsisist lugupidamist ta vastu ei ole enam kellelgi. Ja lõpuks kaob kannatus ka: kes end kehvalt valitseda ei oska, jääb pea üksi ja keegi ei taha temaga palju tegu teha. Ühiskund eraldab ta, nagu veri välja lükkab võõrkehad, või nagu jääliustik kive oma mõlemalle küljele paiskab. Seda näete juba kooliski. Kes end ei ohjelda, teiste mugavust ja soove ei arvesta, sel pole varsti enam ühtki sõpra. Ta on halvasti varustatud elu jaoks, ja kui ta seda õigel ajal ei märka, siis võib talle ennustada¹⁾ vaevalist tulevikku.

Näete: inimeste ühiseluks on enesevalitsemist täpselt nii tarvis, nagu linnule tiibu õhus ja luigele ujumisnahku vees ja kalale lõpukseid. Kui nüüd keegi ütleks: „Ma ei salli ohje, teen mis tahan“, siis oleks see sama, kui kotkas ütleks: „Võin ka tiibadeta õhus hõljuda.“

Me ei taha aga inimühiskunnast üldiselt rääkida ja sellest, et enesevalitsemist vaja, kui tahame et meid inimühiskunnas sallitaks, vaid ka üksikuist juhustest elus, kus eriti kahetsetakse, kui ennast ei suudetud valitseda. Peate ettekujutama, kuidas käib inimese käsi, kel pole võimu oma lihaste üle. Ütleme: laps kukub vette; see inimene tahaks teda päästa, aga ta käed väsivad, kui ta lapsest veel kaksteist meetrit kaugel — ta peab ise appi hüüdma, kuna laps ta silmi ees upub. Veel enam õnnetust ja ebaõnnestumist on sellel inimesel,

1) elamu — eluase.

2) ringlema — ringi lendama, tiirlema.

1) ennustama — ette kuulutama.

kel pole küllalt jõudu, omi kirgi ja halbu kalduvusi ohjeldada, ja on iga väiksemagi tähtsava ärituse ori. Kõige enam tuntud näide on kindlasti joomar, kes küll teab, et ta tee viib hukatusse, ent on ometi liig nõrk selleks, et vastu panna. Kuid valige parem näiteid endi omast elust. Te kõik tahaksite võita hää sõbra või hää sõbratare. Kuidas saadakse säärast sõpra? Kas kuulutades ajalehes: „Otsitakse sõpra?“ Te teate, peab omama külgetõmbejõudu. Kuidas seda saada? Mõnel on see loodusest — kuid sellest ei jätku, kui lõpuks selgub, et isekas¹⁾ ollakse. Ei — teistele peab tunduma, et ei mõelda mitte ainult enese pääle, vaid omatakse süda teistegi jaoks — seda peab tõestama. Ja seda võib tihti väikseiski asjus, Kui, näiteks, näen, et kaasõpilane pole aiavilja kooli kaasa saand ja mul on ilus mahlakas õun, siis võin temale anda poole või koguni terve õuna. Siis näeb ta, et mul südant on tema jaoks, ja võib olla kingib ta mulle vastuarmastuse ning väiksest algusest tõuseb sõprus. Mõtlege järele, kuidas tuli, et omale mõne seltsilise sõbraks valisite — oli kindlasti mõni väike asi, mis teile temas meeldis. Kuid olime ju õuna juures. Kahjuks leidub tihti ülepääsematuid takistusi, millede pärast ei või õuna ära kinkida. Tahaks meeldi ja ei saa ometi. Miks mitte? Mida on tarvis, et õuna ära anda võiks? Peab olema enesevalitsemist. Et õuna ise tahetakse häämeelega süüa ja tast lahkuda ei suudeta: see on suurim takistus sõpruselle. Seepärast on kohane, end juba varakult harjutada, kord oma söögiisu ja maiustamistungi võitma, et suudetaks, kui tarvis, üht sõprust saavutada.

Või teine juhus. Kahe aasta eest õppis minu juures väike prantslane, kes tõsiselt püüdis saksa keelt rääkida, aga selle juures väga naljakaid vigu tegi. Teised lapsed hakkasid siis alati kõvasti naerma, ja see tegi väikse prantslase nii kartlikuks, et ta enam ühtki vastust ei suutnud anda. Kui ta kord puudus,

1) isekas — enesearmastaja, egoistlik.

ütlesin lastele, nad asetagu endid niusugusesse seisukorda ja kuidas neie tunduks, kui nende üle võersil nii naerduks, kui nende üle võersil nii naerduks, nad tehku pigemini kõik, et väikest julgustada. Õpilased mõistsid — järgmisel korral aga turtsusid jällegi mõned. See ei meeldind neile endile sugugi — kuid nad ei võind naeruhooгу tagasi hoida. Naerulihaksed ei kuulnud südame käsku, ja nii pidid lapsed naerma, kuigi sellest ise häbi tundsid.

Teate, milleks võib olla tarvis suurimat enesevalitsemist, ja kus kõige enam kahetsetakse, kui enese üle võimust ei ole? Kui kellelegi on lubatud, mõnd saladust mjtte edesi ütelda. Väikimise pitsati all üteldakse Marile midagi — ta lubab kõrgelt ja pühalt, ja see eneselle hoida — ja vaevalt on ta kogu jõudnud, juba istub ta oma õega sositades nurgas ja kuulukse veel parajasti: „Aga et sa seda, Jumala, pärast ühelegi inimesele edesi ei ütle!“ Õde aga jutustas sellest juba samal õhtul oma sõbratarele; see ütleb saladuse oma vennale ning viimane teatab selle kõvasti kogu klassile, — ja nii ongi see laiali. Teate aga ka, et nii mõnigi tüdruk ja mõnigi poiss on kaeband, nad ei leidvat iialgi tõsist sõpra — ja neil pole aimu sellest, et ainult nende lobisev keel selles süüdi on. Vaadelge vaid endi juures — kes tahab omada sõpra, see tahab inimest, keda ta täiesti võiks usaldada. Nii kindlasti, nagu ta teab, et päike igal hommikul tõuseb, nii kindel peab ta selles olema, et sõber vaikib, kui ta talle midagi on usaldand. Näeb ta kord, et too ühe väiksegi asja edesi ütelnud, siis on see nagu lõheks ta südames — ta näeb: see pole inimene, keda usaldada võib. Sest kui tal puudub enesevalitsemine ühes, ei või ta pääle kindel olla muiski asjus. Ja kui valus on pärast sel, kes ei suutnud saladust hoida! Kuid ta polnud enesevalitsemisvõimet iialgi harjutand — oli siis muidugi lobisemislõbu tugevam sõbraustavusest.

Seepärast on veel hädatarvilikum, end harjutada väikimises ja jõudu selles saada, kui kõige paksemaid sääremarju jalgrattasõidus saavutada. Sest sääre-

marjadega võib ainult auhinda võita võistlussõidul, enesevalitsemisega aga võib võita usalduse — ja ilma selleta ollakse vaene üksildane inimene!

Veel palju muid näiteid tuleb teile meele, millest võib näha, milleks meil tarvis enesevalitsemist elus. Me ei või kõiki siin loetella. Enesevalitsemine tähendab oluliselt, et inimene oma keha majas ainukene peremees on ja ei tarvitse olla teenijate ja sulaste: naerulihaste, maitseerkude, keele ja kuidas neid asju muidu nimetatakse, käsu-

alune. Teenijaid ja sulaseid peab juhtima peremees, sest et tal on ülevaade kõigest ja et ta sissetulekud ja väljaminekud järgi kaalub ning selle üle mõtleb, kuidas iga üksik tegevus tervikusse kõlbab. Kes oma tungide ja kirgede, oma himude ja tujude alamaks saab, saab alati mõrudaimat kahetsust maitstva, sest mis need ilma päata teevad, see ei ole kunagi kooskõlas tervikuga ja toob seepärast ikka korratust ja segadust.

Kogust „'ugendlehre“ tõlkind Are.

Ole vait, ehk räägi midagi, mis parem on kui vaikimine.

Pütagoras.

Õde ja seitse venda.

Maal, kuhu pääsukesed lendavad kui meil talv tuleb, elas kuulus kuningas. Sel oli seitse poiga ja tütar Li. Kuningapojad kandsid kuldtahte rinnal ja kirjutasid koolis teemantkriihvlitega kuldtahlitelle. Kuningatütar Li aga istus madalal järil ja lehitses pildiraamatut.

Lastel oli väga hää olla, kuid nii ei pidand see jääma. Nende surnud ema asemelle tõi kuningas kurja võõrasema maija. See vihkas lapsi. Ta saatis väikse Li kaugele — kaugele kuningalinnast ja andis ta karjaste kasvandikuks, kes rohelisel aasal karjatasid lumivalgeid ja ubakirjuid lambaid. Nii sai tillukesest kuningatarest uttede hoidja.

Vennad lummas¹⁾ võõrasema seitsmeks valgeks kajakaks. Kaebades lendasid need lossiaknast välja. Kauga tiirlesid nad aasa kohal, kui Li ellerheinas istus ja uttesid hoidis. Ta nägi kajakaid küll, kes saalisid²⁾ valgena parvena sinendavas õhus, ent ta ei aimand neis vendi. Siis vajusid kajakad üksikulle karile³⁾ keset merd, kuhu jääma neid sundis nõiavõim.

Aastad möödusid. Päevad sarnlesid üksteisele. Valgeid lambaid sai tuhat ja ubakirjuid musttuhat, tillukesest kuningatarest aga — kaunis imb¹⁾). Sa-histeles tuul kibuvitspöösas karjase hurtsiku akna all; sosisteles tuul kibuvitsroosile: „Oled kõige kaunim.“ Aga rocs raputeles õispääd: „Li on kaunim.“ Istus karjase vanaema pühapäeval hurtsikulävel ja veeris lauluraamatust salme. Lehitseles tuul raamatu koltunud lehti ja sosisteles: „Oled kõige vagam.“ Aga raamat vastas; „Li on vagam.“

Sellane oli kuningatütar Li. Ja siis nõudiski kuningas, ta isa, teda näha.

Võõrasema oll esimene, keda Li lossiõues kohtas. Ja kohe kavatses kuningamees kurja. Ta jooksis jõe, suudles kolme ilget konna ning sõnas ühele: „Li tuleb jõe nägu loputama. Hüppa ta otsaesiselle, et ta saaks inetuks!“ Teisele konnale ütles ta: „Li tuleb jõele pääd pesema. Lasku ta lagipääle, et ta saaks rumalaks!“ Ja kolmandale konnale andis ta käsu: „Li tuleb jõele suplema. Puhka ta südamel, et ta saaks kurjaks!“

Ning siis kingamees saatis Li jõe. Konnad tegid, kuis neile kästud,

1) lummama [-ata] — ära nõiduma.

2) saalima — edestagasi lendlema.

3) kari — kalju meres.

1) imb [imme] — neitsi.

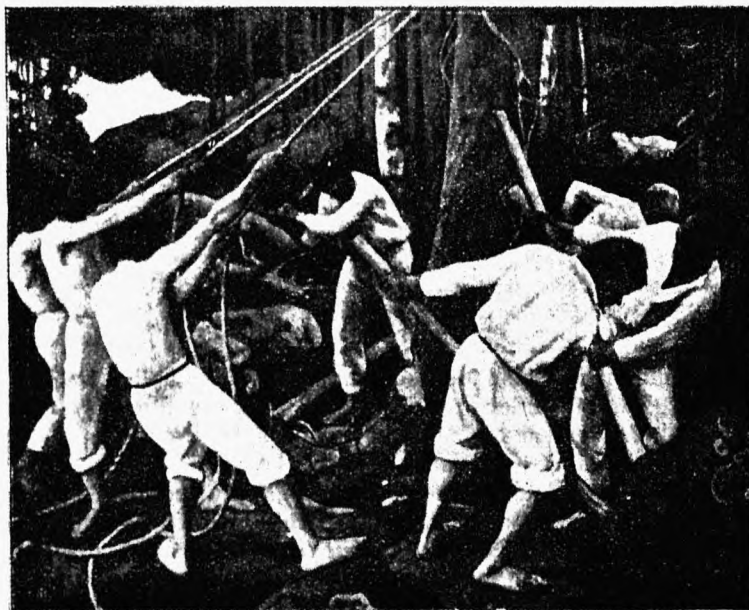
ent muutusid ise punasteks roosideks nii pea kui nad Li'sse puutund. Sest kurjusel polnud võimu kuningatare üle, kes oli süütu ja häa.

Imet näind kokkus võõrasema väga ja ajas Li lossist ära: „Mine! mine! et mu silmad sind enam ei näeks!“ Kuningalle, ta isale, aga salgas ta tütre surnuks.

tuvad, oma pehmete jalgadega. Peaksid põimima seitse maanisärki ja vaikime seitse pikka aastat, kuni särgid kujud. Puudub seitsmest aastast üksainuke tund ja sa kõneled, — oli kõik asjata!“

Li tänas Vetevaimu ja ütles: „Ma päästan vennad.“ Ning ta peitus süngesse metsa, katkus nõgeseid, tallus neid, kuni nad linaks muutusid ja põi-

Koguteosest „Soome“.

Pekka Holonen: Teeavajad Karjalas.

Läks siis Li nuttes ja kulges¹⁾ kaua. Viimaks jõudis merirannale. Sinised lained loksusid kullendavalle²⁾ liivale ja töid kaasa seitse valget kajakasulge. Merivesi sädeles pisaratena neil ning Li kõitis neist kimbu. Äkki kerkis Vetevaim ta ette.

„Seitse valget sulge on tervitus su seitsmelt vennalt. Valgetena kajakatena elavad need karil keset merd.“

Küsis Li: „Kuis võiksin vennad päästa kurjast nõidusest?“ Vastas Vetevaim: „Kõrvetavaid nõgeseid peaksid katkuma oma hörnade kätega; peaksid nõgeseid talluma, kuni nad linaks muu-

mis maanisärke. See oli väga raske ja väga vaevaline töö — käsi põletasid nõgeseid tulena, jalga salvasid nõgeseid madudena. Aga kolm aastat möödus ja kolm särki sai valmis. Neljandal aastal tuli noor kuningas metsa, leidis Li, tõstis ta oma uhke hobuse selga ning viis kuningalinna. Sää! saigi Li kuningannaks, aga ta ei tohtind ütelda „ja ega ei“. Ja öösel kodus ta ikka nõgessärke.

Kui veel üksainus särk puudus, lõppesid nõgeseid otsa. Neid pidi Li kalmistult tooma. Sää! kohtas ta musta munka, kes kuuvalgel ristikirju luges. See kaebas kuninganna nõiana kohtu. „Sest“, ütles ta, „ta on palju pattu teind; see pärast on ta suu pandud lukku ja ta

1) kulgema — käima.

2) kullendama — kullana, paistma, särama.

armed tegema tühja tööd. Ööl aga kolab ta kalmistul.*

Isegi kuningas ei võind midagi suure kohtu vastu. Kaks pisarat veeres ta silmist, kui kuninganna Li pääst kuld-kroon võeti ja ta vanglasse viidi. Sää! oli külm ja niiske. Põrand leemendas rõskusest, isegi õlgi polnud ja Li pidi lamama nõgestel, mis ta korjand, katteks nõgessärgid, mis ta põimind. Vanglas valmis seitsmes särk. Üksnes varukas allapoole küünarpääd puudus, aga siis tuldi, et kuningannat tuliriidale viia. Sest ta oli mõistetud surma ja ometi ei tohtind ta ütelda, et oli süütu.

Targa suu on südamas, aga halbi süda on suus.

Tark Salomon.

FR. W. FOERSTER.

Kõrvakiil.

Te mäletate muidugi kõik neid Jeesuse sõnu mäejutluses, kus ta ütleb: kui keegi sind lööb parema kõrva ääre, siis pööra ka teine tema poole! Kas teie seas leidub keegi, kes kunagi on pidand seda käsusõna? Eks ole, selle täitmine näib üliinimlikult raske. Keegi kuulus taidur¹⁾ on kunagi öelnud: „Kui keegi sind lööb parema kõrva ääre, siis löö teda kaks korda pahema kõrva pääle.“ Nii mõtlete teegi. Keda lüüakse, ning päälegi veel näkku, sellel tõuseb viha pähe ning ajab teda tumeda jõuga kätte maksma. Ma ütlen: „tumeda jõuga“, sest olete muidugi kuulnud, et mõni inimene on teise tapnud vihahoos. Pärast jutustavad need, et nad talitand nagu raskes unes — peaaegu teadvusetult. Nad olid otsekui inimesed, kes ei nõutle²⁾ enesega. Lõök langes ja otsekohe tõusis nende käsi, et vastu lüüa. Nad sarnlevad³⁾ shokolaadi-automaatidelle: ülevalt lastakse rahatükk sisse, siis koliseb midagi ja all ilmub shokolaad. Samasugused on ka äkilised inimesed: neid lüüakse või

Ta aseteti kärru, mida vedas vana, vilets hobune. Rahvas pilkas ja naeris. Ent kuninganna vaikis ja lõpetas viimse särgi varukaveert. Sää! saabusid tiibe sahnal seitse valget kajakat ja otse leegitseva tuliriida jalalt heitis Li seitse maanisärki nende selgadelle. Äkki muutus kõik. Seitsme valge kajaka asemel nähti seitset noort meest. Need olid vennad. Ja tuleriit muutus roosikäpaks. Sel seisis kuninganna Li ja kõneles. Sest nüüd ta tohtis küll.

Kuuldud muinasjutu järele Eeva Pälluri.

neile öeldakse halb sõna — siis ragiseb midagi nende hinges ning kohe on ka vastu sää! Aga on see siis ilus, kui inimene on paljas auto-maat? Kui kord selle üle mõtisklete¹⁾, siis mõistate ka paremini, kuidas Kristus mõttele tuli õpetada, et kurja peab tasuma hääga. Kas me ei ole teiste orjad, kui me halba, mis nemad teevad, järele aimame, ainult et mitte nõrkadena näida. Kas me ei ole palju tugevamad, kui seda teeme, mis me eneste meelest näib hää ja ilus. Kujutlege omale säärast juhtumust: keegi poiss on ette võtnud korralikuks inimeseks saada ning eales enam teisi sõimata ega lüüa. Sää! peavad paar teist jõmpsikat kurja nõu: „Ta ütles äsja²⁾, et vihkab sõimu ja kakelust. Aga veame kihla, viie minuti jooksul murrab ta sõna.“ Ning üks jõmpsikaist jookseb sinna, annab talle kõrvakiilu ning hüüab haavavaid sõnu. Ja tõesti, löödu unustab oma lubaduse ja lööb jälle — ning jõmpsikad tõstavad võidukisa. Sää! märkab ta, missugune nende eesmärk

1) taidur — see, kes väga osav milleski, kunstnik.

2) nõutlema [-delda] — nõu pidama,

3) sarnlema [-nelda] — sarnane olema.

1) mõtiskelema [ella] — järele mõtlema, mõtteid mõlgutama.

2) äsja — natukese aja eest, hiljuti, nüüdsama.

oli, ning kahetseb kibedalt. Ta ei ole eneselle truuks jäänd, on lasknud teistel ennast üle lüüa. Kui teie seltsimehed teid ässitavad ning kihutavad: „ära jäta, anna vastu“, siis mõtelge alati: kui nende eeskuju järele talitaksite, siis teeksite nad veel oma õpetajaks ning nad naeraksid enestele pihku. „Meil on aga sõnakuulelikud õpilased“, võiks nad siis öelda, „me teeme ees ja nemad järele“. Ei, jääge iseseisvaks ja ärge tantsige teiste pilli järele!

Mõne aasta eest küsisin kord klassis, miks asetas küll Kristus sarnase keelu, et me, kurja ei pea tasuma kurjaga. Säär vastas keegi poiss üsna õieti: „Sest et me siis ise kurjaks muutume“. Mida mõtles ta sellega? Kindlasti seda, et kõrvakiilud, mida teistele jagame, meile enestele kõige rohkem kahju sünnitavad, sest et me sellega endid tooreks harjutame. Kahjuks on aga enamjagu inimesi küllalt pimedad arvama, nagu sünnitaksid teistele tehtud halbused ainult teistele kahju, aga mitte neile enestele. Kuid vaadake kord järsku peeglisse, kui vihaselt kärate või kõnelete — siis teate otsekohe, kes on saand kõige suurema kahju.

Ei ole Kristuse sõnad paremast ning pahemast kõrvast sugugi nii arusaamatud ega tarbetud, kui algul näib. Kristus oli sügavalt veendund¹⁾ oma õpetuse suures tões, sest muidu poleks ta selle eest surma läind. Te, võib olla, ütlete: „hää küll, me eneste kasu pärast ei tasu me kurja kurjaga. Kuid oma pöske pöörata teiseks löögiks — see on ju otse narrus! Sellega ainult naeruvääristaksime endid!“ Muidugi, päris sõnasõnalt ei peagi seda mõistma. On läbi meile külge hakkab. Ja ju teisigi ütlushi, mida ei võeta sõna-

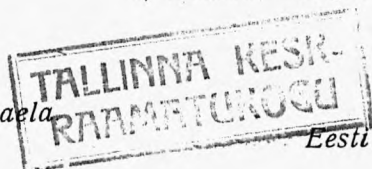
sõnalt, kuid neil on peen mõte ja nad aitavad ning valgustavad meid elus. Milles seisab aga Kristuse õpetuse mõte? Juhinteid selle pääle. Miks ei pea me kurja mitte kurjaga tasuma? Sest et kurjus see nõnda ei kahanda me kurjust, vaid suurendame. Sest siis pesitseb ta ühe südame asemel kahes. Aga — kui me sellele, kes meile kurja teeb, hää naka-taksime?¹⁾ Siis kasvaks hääuus kahekordseks, ta oleks ühe südame asemel kahes. Kuidas seda teha? Eeskuju abil. Jah — ainult sellega. Ning hää hakkab samuti külge kui kuri. Kujutlege, kuidas kohmetaks poiss, kes teist on löönd ning kellele öeldakse: „Kui see sulle lõbu sünnitab, siis tee seda veel kord, kuid ära arva, et ma sulle järele teen.“ Või kui mõni tüdruk on teist haavand ning pilgand, aga teine valmistab talle vaikides rõõmu või kõneleb temast teistele eriti sõbralikult. Kas te ei leia, et see on palju suurema jõu ning vaprustun- nus kui kurja kurjaga tasumine? Ja eks tee sarnane suurmeelsus pahategija kõige ennemini järeelmõtlikuks ning pane teda häbenema oma teo pärast. Teete aga vastasama mis temagi, siis ei õpi ta teilt mitte midagi ja esimesel parajal juhusel teeb teile jällegi ülekohtu. Nii siis: kes kurja tasub hääga ning haavamist suurmeelsusega ja rahuga, ei ole mitte arg ega nõder — otse vastu- oksa. Ta on võitja ning vallutaja, sest ta saab võidu teise üle ja nakatab temale oma peenetundelikkuse. Kes aga vastu lööb ja vastu sõi- mab, see võidetakse ning or- jastetakse. Ta on nõrk ning võidetu — seda enam, mida ägedamalt ta kätte maksab.

Kogust „Jugendlehre“ tõlkind H. T.

1) veenduma [-da] — kindlalle arvamisele jõudma, kindlasti uskuma hakkama.

1) nakkama — külge hakkama.

Lihane keel löikab luuse kaela.

Eesti vanasõua.

Surnud konn.

On poisse, kes sellega kiitlevad, et nad iga haavamise, tõuke ja löögi tasuvad mitmekordselt. Selgitan teile mõne näitega loodusloost, et see veel põhjust ei anna suureline olla. Kui me äsja surmatud konna selgroogu teatud kohast puudutame, siis vastab ta äritusele koiva liigutusega. Ta teeb seda isegi siis, kui tal juba päägi on ära lõigatud. Nii siis ei tarvitata päädki selleks, et äritusele vastata. Me silmalaud laskuvad otsekohe, kui silma ähvardab mingi tugev äritus, ilma et mõtlemine sääljuures kaastegev oleks. Nõndasamuti vastab iga elav olevus igale haavamisele või ähvardusele otsekohe tõrjuva või eemaldava liigutusega. See on loomal ja inimesel ühine nagu söömine ja joominegi. Koiva tõsta, kui teda äritada — seda võib ka surnud konn. Selleks ei tarvitse olla kangelane. Aga me inimesed omame veel mingi muu võime, mille üle tohime uhked olla. Milline võime võiks see kõil olla? See on otse vastand sellele, et me igale äritusele vastame ägeda liigutusega või metsiku sõnaga: „Ene-sevalitsemine“. Ja muidugi — enesevalitsemine. See on väga kuiv sõna. Kuid ma jutustan teile loodusloost midagi enesevalitsemise üle. Kül-lap te siis näete, kui palju jõudu ja elu peitub enesevalitsemises. Olete muidugi kuulnud, et inimese pääaju võrreldakse telegraafibürooga, kuhu alatasa teateid kokku voolab ning kust neid jälle laiali saadetakse. Kas teate, mis säääl õieti telegraafitakse? Enne kõike mitmesuguseid teateid, mis inimesele väga tähtsad — mõnikord aga ka sääraseid, mis tasse põrmugi ei puutu. Mispärast nad teatatakse? Et inimene end selle järele kohandaks, mis väljas sünnib, et ta õigel ajal tähelpanu pööraks asjaloodelle ning teaks, mis tal teha. Kui inimese pääajus, näiteks, on koht, kuhu telegraafitakse kõrvakiil, siis on säääl see koht, kust väljub liigutus vastu-löögiks. Kui aga mõni kõrvakiilu või halba sõna kätte ei maksa, mis sünnib siis ajus? Selgitan selle teile. Nagu

teada, asetab sõjaväe ülenjuhatus tihti sarnase järelvalve, et lastakse läbi ainult need telegrammid, mis ei sisalda midagi kahjulikku mõne sõjaväe osa kohta. Otse samasugune järelvalve on me ajus, mis selle eest hoolitseb, et vastus enne väljasaatmist põhjalikult kaalutakse, nii et pärast ei tarvitse kahetseda. Kahetsus tuleb siis, kui oleme midagi teind ilma oma parimate mõtetega nõutlemata, kui oleme talitand nagu pääta, surnud konn või nagu shokolaadi-auto-maat

Niisugused hääd mõtted ei anta meile sündides kaasa, nagu kõrvad ja silmad, vaid me peame neid vaevaga soetama. Kui nad aga meil juba pääs on, siis kestab veel kaua, kuni nad enestelle ainuvõimu saavutavad ja ühtki telegrammi läbi ei lasta ilma nende templita. Parim osa maailma ajaloo pole mitte sõjad vaid lugu me pää varustamisest hääde ning õilsate mõtetega. Need mõtted toe'avad me enesevalitsemist ning takistavad igale äritusele otsekohe vastamast. Metsrahvaste juures on see veel vana viisi — säääl tasutakse mõtlematalt iga haavamine. Olete muidugi lugend veritasust Korsikas, kus haavatu enne ei puhka, kui ta ei ole tagasi löönd iga löögi ning tagasi sõimand iga sõna. Kuid te olete kuulnud samuti, et metsikuimate indiaanide juures on enesevalitsemine suures aus. Kui inimest piinatakse, siis on tal esimeseks asjaks karjumine ning jäsemetega siplemine. Ka loom talitab nii. Kuid üksainus mõte aitab indiaani kanda pöörast valu vaikides ning silmi pilgutamata: ta tahab olla kangelane, ta hab näidata jõudu. Sest isegi indiaanid teavad, et enesevalitsemine vajab suuremat kangelasmeelt, kui oma vaenlase verine hävitamine. Paljud suguharud kelle juures maksis veritasu, omasid veel ühe käsu, mis oli kõrgem kui kättemaks? See oli võõraste-vastuvõtu käsk. Jutustatakse näiteks, et ühe mehe juure tuli võõras. Kui majaperemees magavat võõrast lähemalt vaatles, märkas ta, et

see ta isa mõrtsukas oli. Võõraste-vastuvõtu pühaduse mõte ohjeldas¹⁾ ta metsiku tasuhimu. See on inimese suurepärane vabadus, et teda miski sundida ei või olema silmapilgu ja lühinägelise viha ori, vaid ta võib alluda suurele ja rahulikule mõltele. Sarnased rahustavad mõtted on suur aare²⁾, mille inimesed omandand mõtiskelust, kibedaist kogemustest ning tähtsate meeste ja naiste eeskujulikust elust. Nüüd mõistate paremini Kristuse sõnu, mis käsevad varandust koguda, mida koi ja rooste ei riku. Sest me südamerahu ja õnn oleneb sellest, et hääde mõtete hulk nii suureks kogub, et ägedus ega kirm ei suudaks meid kaasa kiskuda tegema midagi seesugust, mis pärast näriks südant. Millised on siis need mõtted, mis meid aitavad ennast valitseda ning haavumist varjata ja isegi hääga tasuda?

Soetagem omale üheskoos sarnase varakambri.

1. Juba sest on palju abi, kui kellelegi selgub, et enesevalitsemine on suure jõu tunnus, sest igakordse enesevallutamise läbi vabaneb ja terineb me tahe.

2. Edesi mõtelgem, et oleme oma näo taidurid, sest iga vihane ja äge lõust³⁾, jätab jäljed me näojoontesse. Lõppeks ilmutavad me silmad ja nägu kõik, mis meis tahtejõuetusest ning metsikusest peitub.

3. Tuletagem meele, mida ütlesin algul. Muutume ise halvemaks, kui teisele tasume kurja kurjaga, kui meid kihutab kättemaksuiha ning äkiline meel. See-pärast mõtisklegem rahulikult, et tasumine ja kättemaks on rumalaim, mida teha võime. Sest kui teine meid selleks ahvatleb, on ta meile sünnitand tõelise kalju — oma haavamiste ja pahan-dustega teeb ta häda ainult eneselle. Väga õieti ütleb vanasõna: kes sõimab, sõimab ainult iseennast, sest sellega alles näitab ta oma harimatust.

4. Puudutan siin veel üht mõtet, millest oli juba enne juttu. Ütlesin siis: me oleme tooruse ning kurjuse vastu siis kõige paremini kaitstud, kui talle hää-duse nakatame ning tunnistust annamesuurmeeldest ning südameharidusest. See nõuab palju jõudu, palju enam kui ham-maste kokkupigistamine. Aga mõtelge alati: kui on sõda kuulutatud kahe vaenuliku riigi vahel, siis ruttab kumbki piiri juure selle mõttega, et lahinguid pidada vaenlase pinnal. Nii peaksite teiegi tegema. Olge suurmeelsed, kannatlikud ja valmis andeks andma. Siis olete võitjad, kes tungivad teise südamesse ning vallutavad säälikuningriigi. Tasute aga temale samaga, siis on tema tungind teie hinge ning sinna majutand¹⁾ oma tooruse ning metsikused.

5. Ka võõraste-vastuvõtlikkusest võime õppida. Ütlesin juba, et mõne rahva juures oli see komme nii püha, et vaikis metsikuim tasuhimu, kui haavaja otsis võõraste-vastuvõtlikkusest varju. Te annate ju mulle õiguse, kui ma ütlen: igat inimest, kes meid haavab, pahandab või äritab, peaksime kohtlema kui kaitsetotsijat, kui eksinut, kes vajab meie abi ning toetust, nagu võõrast, kes meilt palub päävarju. Algul paistab see teile vahest naljakas. Kuid mõtelge, eks tarvita see, kes sammub viha ning kaduduse teid, palju enam abi, kui see, kelles pesitseb häädus. Ning kui ta mulle teeb ülekohtu ning haavab, eks ole siis mina see, kes teda peab rahustama ning ta silmad avama ta eksitusi nägema. Nii on ta minu võõras ja ma kohtlen teda sellekohaselt. Siis vaikib kättemaks, mille asendab hoolitsus, pühaks peetud võõraste-vastuvõtlikkus.

6. See, keda teised pahandavad, piinavad ja tagakiusavad, ärgu mõtelgu alati üksnes halva pääle, mis talle osaks saand. Sest see mürgitaks ta ajajooksul nii, et ta kaotaks iga tasakaalu ning ülevuse. Ei, ta mõtelgu pigemini, et me vaenlased on

1) majutama — elukorterisse paigutama.

1) ohjeldama — ohjes hoidma, tagasi hoidma, taltsutama.

2) aare[-rde] — kallis varandus.

3) lõust[-a] — näomoonutus, grimass.

häiks vaimudeks, kes meid sunnivad enese valitsemisele ning kannatusele.

7. Kristus ütles ristil: „Isa anna neile andeks, sest nad ei tea, mis nad teevad.“ See on kõige kaunim, kuid kõige raskem mõte. Kulub aega igakülgselt mõtiskella, mis Kristus sellega arvas. Kui kordsinna maalejõuame,

ilmeksimata elada selle mõtte järele. Kuid laskem siiski enestel puhata ta õnnistusel ning mõtelgem iga meelepaha juures: „ta ei oska ega mõista paremini, ta teeb iseeneselle kõige enam kahju“.

8. Hääks abinõuks on ka see, kui eneselt alatasa küsime: kuidas olen ma ise põhjustand teise ülalpidamist, ta põlgust ning tasuiha.

Muinas-Hellase kuulsaim kanneldaja oli Orfeus, päikesejumala Apollo ja muusa Kalliope poeg. Ta mäng ei hurmand mitte ainult inimesi, vaid ka loodust. Kui Orfeuse noor naine Eurüdike suri, laskus kanneldaja varjude riiki, Haadesse; süngemeelne surmajumal ei suutnud ta laulu imevõimule vastu panna. Ta kutsus Eurüdike varjude ridadest ja ütles Orfeusele: „Olgu nii, nagu sa palud: Eurüdike tuleb sinuga kaasa.

Orfeus, Eurüdike ja Hermes.

Kuid hoi, et sa enne ümber ei vaata, kui valgusepiiridesolete, muidu kaotad ta igaveseks“.

Läksid. Juba olid nad päevavalguse väravalle jõudmas, kui kartus ja kahtlus eelastuva Orfeuse meelt segas. Ning ta ei suutnud ennast vallitseda ja vaatas üle õla tagasi. Sel silmapilgul tuli Hermes, jumalate käskjalg, ja viis Eurüdike varjude riiki tagasi.

(Vaata: Greeka muinaskangelased, A. Haava).

etteistele kõik andestame¹⁾, sest nad eksivad teadmatuses ja harimatusest — siis seisame kõrgemal kibedusest ning vihast. Sest nende alatus on tõeliselt vaid kurb pimestus, mida nad ise võimetud mõistma. „Nad ei tea, mis nad teevad“ — see tähendab, nad on nii lühinägelised, et ei tunnetata²⁾ oma parimat. Nad kohtlevad teisi halvasti ega näe, et see neile enestele kahjuks tuleb. Nad näevad ainult lähimat ning ohverdavad sellele kõik. Seepärast „ei tea nad, mis nad teevad“. Võib olla, ei suuda me kunagi

Võib olla, on mu esinemises midagi üleolevat ja hoolimatut, mis teda minu vastu ässitab? Ehk haavan ma isegi sageli inimesi sõna või ilme läbi, lihtsalt hajameelsusest¹⁾?

9. Meil olgu kannatust ka halva ja pahatahtliku inimesega. Mõtelgem, et ka temal on ema. Kujutlegem, kui tänulik oleks ta meile me kannatlikkuse ning halastuse eest. Mitte ainult kiriklikus taevas, vaid ka igapäevses elus palvetab ema kõigi eksinute ja langenute eest.

1) andestama — andeks andma.
2) tunnetama — ära tundma.

1) hajameelsus — mõtetega laiali, mitte tähepanelik olek.

10. Hääduse ning andeksanniga võime saada inimese päästjaks. Kuid ainult siis, kui me ei mõtle kurja, mis ta meile teind, vaid ta kurba seisukorda, millesse ikka sügavamalle ta satub iga ülekohtuse teoga.

11. Ka saame võidu oma pahameele ning kibeduse üle, kui suudame vaadata ja näha teiste kalgi näo taga nende hinge. Siis aimame, kuis nad väärivad me kaastunnet ja kingime selle neile.

12. Viimase enesevalitsemise abinõuna soovitan teile kõigi inimeste vastu, kes teid haavavad, pahandavad ja piinavad: sundige endid mõtlema nende

häid külgi, mäletage hääd, mis nad teile või teistele teind. Mäletage kõike kaunist ning rõõmustavat, mis neist olete kuulnud — ja juba lahtubki te pahameel.

Nii oleme kogund palju mõtteid. Need sõeluvad nüüd äritusi, enne kui need jõuavad bürooni, kust sama tasutakse samaga. Need mõtted on töökoda, kus äritus kujundetakse millegikski kõrgemaks väärtuseks. Nii on võimalik, et sisse saadetud kõrvakiilule järgneb inimlik sõna või häätegu. Nii suur on inimese vaimu jõud.

Kogust „Jugendlehre“ tõlkind H. T.

Noorsoo töomailt.

Omis asjus.

Levitajaile.

Toimetus palub kõiki levitajaid ning tellimiste vastuvõtjaid, et nad oma arved hiljemalt 20. dets. s. a. ära õiendaks, ja ülejäänud eks. tagasi saadaks.

Tellimiste vastuvõtjaile

teatab toimetus, et uue aasta pääle on tellimiste vastuvõtmine avatud. Kviitungiteks tarvitetagu samu, mis olid tarvitusel käesolevalgi aastal. Tellimiste vastuvõtmise kord on sama mis „Kevadik“ nr. 2 1924. a. avaldetud.

Väljakuulutatud „Kevadiku“ tellimiste vastuvõtmise võistluse tähtaeg lõppes 15. nov. s. a. Mainitud ajaks olid kõige rohkem aastatellimisi vastu võtnud ning võistluse preemia omandand järgmised „Kevadiku“ levitajad:

I. P. Kanarik (Tartu kommertsgümnn. karskuring) I auhinna: A. Kivi „Seitse venda“ 350 marga väärtuses.

II. J. Pütsep (Kambja 6. kl. algkooli karskuring) II auhinna: Fr. Foerster „Elujuhis“ 300 marga väärtuses.

III. P. Puusepp (Tartu Õpetajate seminar) III auhinna: A. Elango „Noorusjõud I“ 150 m. väärtuses.

Auhinnad on nimetatud isikuile kätte saadatud.

Noorte kongressid.

III noorsoo karskuskongress ja VI koolinoorsoo keskliidu kongress peetakse ära eeloleval jõuluvaheajal 28—30. dets. Rakveres õpetajate seminari ruumides.

Päevakord on järgmisena kokku säetud:

Esimene päev 28. dets. k. a.

Eesti Noorsoo Karskusliidu kongressi istung.

1. Avamine, valimised, kodukorra kinnitamine.

2. Ülevaade noorsoo karskusliikumisest 1923. a. teisel poolel ja 1924. aastal — refer. J. Elango.

3. Kuidas edendada karskustööd väljaspool kooli tegutsevas noorsoos — refer. E. Vender.

4. Noorsoo organisatsioonid, nende eritööbid ja omavaheline vahekord — refer. A. Elango.

5. E. Noorsoo Karskusliidu põhikirja muutmise.

6. Noorsoo Karskusliidu asemikkude kogu II koosolek.

Teine päev 29. dets. k. a.

1. Koolinoorsoo Keskliidu VI kongressi avamine ja valimised.

Mõlemate kongresside ühine istung.

2. Elureformi küsimused — refer. Dr med. J. Vilms ja õpet. V. Raam.

3. Joomakommetevastane võitlus — refer. H. Turp ja A. Õunapuu.

Kolmas päev 30. dets.

Koolinoorsoo keskliidu VI kongressi istung.

1. Aruanded.

2. Referaadid:

a) Noorsooliikumise praegune seisukord — N. Käbin.

b) Noorsooliikumise tuleviku väljavaated — A. Elango.

3. E. Koolinoorsoo Keskliidu edespäine tegevus.

4. Valimised.

Kongresside eeltööd on antud mõlema liidu poolt moodustatud ühise toimkonna kätte, kuhu kuuluvad n. S. Perv, N. Käbin ja J. Elango.

Kohapäalsed eeltööd on lahkesti enda pääle võtnud Rakvere õpetajate seminari karskus- ja naturalistide ringid.

Kongressidelle sõitjate org-ide edustajate tähelepanuks olgu teatetud, et kongressi ajal

on ühiskorter ja ühisköök võimaldetud Rakvere õpet. seminaris: korter tasuta (magamisriided olgu kaasas) ja täis ülespidamine 250—300 mk. kolme päeva päält; kes täisülespidamist ei vaja, võib saada sooja teed. Edustajate söidukulud jäävad org-ide eneste kanda. Kongressi saadikuid Rakvere jaamas vastuvõtmas on kohapäälised korraldajad valgete rättidega varukate ümber.

E. Koolinoorsoo Keskliidu Asemikkudekogu IX. koosolek oli 9. nov. s. a. Tartus Eesti Karskusliidu ruumes. Edustajaid oli kohal 20, kokku 12 org. (8. kohast): S. Perv (sekr.), H. Prüüs, Th. Lange, V. Leinbock (Tartu Eesti Koolinoorsoo Liit), J. Kuusik, A. Laos (Viljandi Koolinoorsoo Liit), R. Viedebaum (Paide Koolinoorsoo Liit), K. Aun (Rakvere Seminari naturalistide ring), K. Lepik (Jõhvi Ühisgüm. karskus ring), J. Ilves (Valga E. Koolinoorsoo Ühing „Tung“) Edg. Springfelt, A. Reisman, P. Kanarik (Tartu Kommerts güm. õpilaste ühing), H. Streiman (Baltiski Koolinoorsoo ühing), Nig. Käbin („Uudismaa“).

Päälle nimetatute viibisid koosolekul veel dir. V. Tubin (koosoleku eest vastutaja, Tartu E. Koolin. Liidu vilistlaskogu juhataja), A. Elango (Eesti Noorsoo Karskusliidu juhataja), J. Elango (Karskuskasvatus instruktor).

Koosolek algas k. 10.

Kinniteti Sekretariaadi poolt kokkuvõetud päevakord, juure lisades aruannete alla veel II Üleriiklise „Noorte püha“ aruande.

I. Valiti juhatajaks: S. Perv ja R. Viedebaum; sekretääreks: Th. Lange ja R. Lepik, A. Reisman.

II. Ei võetud E. K. Keskliidu liikmeks Tallinna Koolinoorsoo ajaloo-filosoofia ringi.

III. Kuulati ära aruanded: Sekretariaadilt, II Üleriiklise „Noorte pühalt“ ja üksikuilt organisatsioonelt.

IV. Võeti vastu järgmised resolutsioonid: „Uudismaa“ toimetuse aruande ära kuuland otsustas E. K. K. Asemikkude kogu IX istung:

1) „Uudisinaa väljaandmist katkestada VI. E. K. K. kongressini.

2) „Uudismaa“ levitajaid kohustada oma arvete õienduseks hiljemalt koolitöö talivaheajaks. Ühtlasi kohustab Asemikkude kogu toimetust esitama VI. kongressile kõigi nende levitajate nimed, kel arved tähendatud ajaks õiendamata.

3) E. K. Keskliidu As. Kogu IX koosolek, silmas pidades, et „Uudismaas“ senistes aastakäikudes ilmund artiklid ja kirjutused omas enamuses ka tänapäev aktuaalseid küsimusi käsitavad, peab soovitavaks ja tarvilikuks:

a) et võimalikult kõigis kooli- ning ühingu raamatukogudes saadaval oleksid „Uudismaa“ seni ilmund aastakäigud,

b) et neid omandaksid ka võimalikult kõik need, kellele „Uudismaa“ eriti määratud s. o. õpilased, peamiselt aga ühingu liikmed.

V. E. K. Keskliidu As. Kogu IX. koosolek otsustab ära pidada jõulu vaheajal Paides IV. Üleriiklise Koolinoorsoo Maleturniiri Paide koolinoorsoo liidu korraldusel.

VI. Otsustetakse kokku kutsuda VI. E. K. keskliidu kongress Rakveres jõulu vaheajal (vaat. päevakord samas numbris).

VII. Eelarve võetakse vastu 60.000 marga ulatuses, kusjuures Hamini poolt loodetakse mainitud summa saada.

VIII. Harutetakse K. Pätsi poolt annetatud „Hermese“ kuju asja; teatetakse, et mainitud kuju on Tartu Eesti Koolinoorsoo Liidu hooldusel, kes teda järgneval koolinoorsoo olümpiaadil kaitseb viimast korda.

Päevakord läbivõetud lõpetab juhataja, koosoleku eest vastutajat ülesnäidatud vastutuleku eest tänades, koosoleku k. 19.

Õhtul oli Tartu Eesti Koolinoorsoo Liidu korraldusel koosviibimine As. Kogu IX. koosolekust osavõtnuile Karskusliidu ruumes.

4. Eesti noorsoo keskkorralduste koostöö — refer. n. S. Perv. Kaasreferendid vastavalt keskkorraldustelt.

Õhtul ühine oleng.

Uue aasta pääle on avatud

„KEVADIKU“

tellimiste vastuvõtmine.

Tellimisi võtavad vastu levitajad koolides ning E. V. postkontorid.

Aastakäigu hind 75 mrk. Poole aastakäigu hind 40 mrk.

Väljaandja: Eesti Noorsoo Karskusliit.

Vastutav toimetaja: mag. phil. Alfred Koort.

Tegev toimetus: *Eeva Pedriks*, E. Kubjas, T. Lange, A. Reisman.

Toimetuse aadr. Tartu. Postk. 86. Kõnet. Jakobi t. 8, igal kolmapäeval kl. 12—2. Telef. 404.

J. Raudsepp'a trukikoda, Tartus 1924.

NOORSOO ENESEKASVATUSE

ja

ELUREFORMI AJAKIRI

„KEVADIK“

ilmub Eesti Noorsoo Karskusliidu väljaandel
1924. a. alates 6 korda aastas á 16 lhk.

«KEVADIK» sisaldab kirjutusi järgmistelt aladelt: enese-
kasvatus, elureform (karskus, kehakultuur, tervishoid),
elulookirjeldused, ilukirjandus, noorsookirjandus-
ja ajakirjanduse ülevaade, ülevaade noorsoo ise-
tegevusest (õpilasüh. skoutlus jne.) ja juhatused sel-
leks, ühismängud, kodumaa tundma õppimine,
keeleosakund jne.

Pääle selle sisaldab iga number rohkesti pilte.

«KEVADIK'U» artiklite osas esinevad peamiselt küp-
semad jõud, kuid ka noorsooga ja selle org-idega peab
toimetuse elavat kontakti, paludes neilt kaastööd eest-
kätt ülevaadete osa jaoks.

«KEVADIK» maksab aastas 75 mk., poolaastas 40 mk.,
üksiknumber 15 mk. Kuulut. lhk. 1000 mk. Tellimisi
võtavad vastu kõik postkontorid!

Kes «KEVADIK'ULE» vähemalt 10 aastatellimist mureseb
või järjekindlalt igast numbrist 15 eks. levitab, saab
1 eks. igast numbrist maksuta.

Levitajaid ja tellimiste vastuvõtjaid vaja igasse kooli ja külla!

Kevadik'u toimetuse, Tartus, — Postkast nr. 86.

Toimetuse kõnet. Jakobi t. 8, igal kolmapäeval 12—14.

NOORED!

Kui jõulu vaheajaks koju oma vanemate juure lähete, siis teatage emale, vanematele, õdedele, tädidete ja kõigile tutvatele, et ilmub nende ajakiri

„Eesti Naine“

mille kohta Teile järgmist teatame:

«Eesti Naine» algab tuleva aastaga oma teist aastakäiku. Esimese aastakäigu väga rahuldav levinemine näitab ja kinnitab niisuguse naiste ajakirja ilmumise tarvidust. Kuigi «Eesti Naine» ka käesoleval aastal rohkem pakkuda suutis kui ükski teine naiste ajakiri, siiski ei olnud ta mitte veel täielik ega rahuldanud toimetust.

Tuleval aastal on võimalik samm edasi astuda, «Eesti Naine» hakkab ilmuma 24 leheküljelisena, sisaldab kirjanduslise, käsitöö ja majapidamise osa, annab kaasa iga numbriga lõigete ja mustrite lehe loomusuuruste lõigete ja mustritega kaks korda aastas kangakudumise kirjade lehe (teine kord värvilise).

Hoolimata sellest, et niisuguse laiendamise juures lehe väljaandmine suurte kuludaga ühenduses, pole Naiste karskusliit mitte hinda sellevõrra tõstnud, vaid loodab suure levinemise pääle. mis ajajooksul kulud tasakaalu viiks.

1925. a. tellimise hinnaks on:

aastas	400 mrk.		1/4 aastas	100 mrk.
1/2 aastas	200 „		üksiknumber	35 „

1925. a. aastatellijate vahel pannakse aasta lõpul loosimisele **ÕMBLUSMASIN** s. t. igalühel, kes lehe aasta pääle tellib, on võimalik võita.

Kes vähemalt 10 aastatellimist kogub, saab ühe aastakäigu hinnata.

NOORED! Teil on jõulu vaheajal väike asi koguda 10 tellimist ja sellega saada oma emale hinnata aastakäigu. Tellige meilt detsembri number proovinumbriks. Kui soovite tellimisi koguma hakata, siis saadame Teile proovinumbri hinnata ja samuti ka tellimiste vastuvõtmise raamatu.

Harilikult võtavad tellimisi vastu kõik postiasutused ja raamatukaupl.

Toimetuse ja talituse adress:

«EESTI NAINES» Tartu, Jakobi tän. nr. 8.